

Fortfarande en stor poet

Katarina Frostensons nya prosabok *Alma* inleds med ordet – Krig. Men boken handlar egentligen mera om vad som händer efteråt, när stridsdammet har skingrats. Vad är det som då finns kvar? Blir bestående? Titeln på boken kan som vanligt, när det gäller Frostenson, tolkas på flera sätt: den syftar kanske delvis på Frostensons andranamn och därmed på hennes längtan efter anonymitet och glömska, kanske syftar den på bron *Pont de l'Alma* i närheten av hennes nya hemvist eller kanske på den latinska benämningen för mild och närande. Som läsare är jag fri att göra min egen tolkning.

Själv har Frostenson, enligt egen utsago, "*förlorat norr*", som det heter på franska. Uttrycket syftar på kompassens pekare, utan vilken man tappar riktningen. I **Alma** binds hennes tillstånd också samman med det liv hon tidigare levde i Sverige och som hon nu har lämnat.

Katarina Frostenson bor med sin make tillfälligt i en lånad tvårummare på bottenplanet i Paris åttonde arrondissement. Bostaden beskriver hon växelvis som en spilta, en tillflyktsort eller en cell.

Nu försöker hon sakta finna sig till rätta på en ny plats genom att vandra runt i staden och betraktar statyer som alla, på olika sätt, påminner om det som en gång har varit.

Det gäller att vänja sig. Man får anpassa sig, resonerar hon. Man får ta hand om sitt hus, var det än är, hur det än är, man har det man har. Eller man är där man är, *il faut faire avec*, ta det som det är – finna sig i. Leva med. Ta dagen som den kommer. Det är hennes mantra, hennes strategi, som hon hela tiden upprepar för sig själv.

Boken består av fyra delar eller egentligen satser som i musiken, som alla på lite olika sätt utforskar hur vi handskas med minnet och glömskan. Hon använder olika perspektiv,

blickar tillbaka, vänder sig inåt och ser framåt.

I den första delen *Vida Gatan*, i mitt tycke också den vackraste, beskriver Frostenson sin upplevda, påtvingade exil. Staden Paris beskrivs utifrån, som främmande, allt ses på behörigt avstånd, eller som om hon var på tillfälligt besök från en annan planet. Här betraktar hon en uteliggare som byggt sig ett litet hus mitt i en rondell i centrala Paris och känner samhörighet. Frostenson följer honom på avstånd, fantiserar om honom, ger honom ett fiktivt namn och resonerar med sig själv om huruvida det är rätt att skapa egna berättelser om andra människor? Människor man inte känner.

"Vad ledde hit för min del – frågan kommer igen. Flykt? Längtan efter anonymitet. Glömska, det där vackra, omöjliga tillståndet – glömskan som kallats en nåd.

För glömskans skull kom jag hit en liten tid. För att kroppen skulle orka... fortsätta."

När Frostenson vill att jag som läsare ska stanna upp och fundera placerar hon gärna tre punkter mitt i en mening. En motsats och en blinkning till dagens så dominerande svart-vita och tvärsäkra språk i den legitima åsiktskorridoren.

Frostenson rör sig långsamt, sakta men säkert mot en fördjupad insikt: nödvändigheten av att leva med minnet av det som en gång varit. *"För all glömska är farlig, den gör saken etter värre."*

I bokens andra del Hägnet har hon dragit sig tillbaka till sängen i sitt sovrum om natten, omgiven av ett kompakt mörker. Rannsakar sitt inre. I tanken dyker då minnet av en bok upp, **Denis Diderots Nunnan** om en ung kvinna som mot sin vilja blir inspärrad i ett kloster i Bois de Boulogne. Hon vägrade avge eviga löften om lydnad och kyskhets. Hon ville vara fri och inte inrätta sig efter de påtvingade påbudena, utfärdade av en inskränkt och oförstående omvärld. Därför förföljdes hon och låstes in.

I det tredje avsnittet *Den trånga vägen* går hon längs med sin nya gata med riktnings och blicken framåtvänd, till poeten **Paul Celans** port medan hon tänker på de plagiatanklagelser som en gång riktades mot honom. Vid porten sitter en gammal sömmerska och broderar vackra men bortglömda monogram som ingen längre kan tänkas vilja köpa. Vagg i vagg ligger en modern bilaffär. Gammalt möter nytt. Det nya tar plats, medan det gamla har hamnat i bakvattnet. I glömska? I minnet bevarat?

I boken tar Frostenson liksom tidigare hjälp av andras röster, av författare som **Nelly Sachs** och **Paul Celan** för att försöka få svar på sina egna frågor. Men hon söker sig också till missförstådda, förföljda och fördömda genier som **Galilei** och **Copernicus**, vilka hon känner stark gemenskap med. Allt för att leta efter någon form av ledstjärna i sin fortsatta, nu omkullvälta verklighet. Kanske är hon inte ensam?

Vreden har inte lämnat henne, vreden mot Sverige och mot hennes fiender. Men livet går vidare. Mediala krig och drev går över konstaterar hon. Ständigt dyker det upp nya människor att uppröras över, vantolka och dra ner i smutsen. Flyktigheten visar att sakfrågan egentligen är oviktig. Flocken tröttnar och mattas. Den får med tiden annat att jaga. Blodvittringen sinar. Stormen har bedarrat. Men det som har hänt går för den skull inte över, det liv som föll sönder och drev henne i exil, fortsätter att mala. Fallet blev hennes, nu återstår att resa sig ur spillrorna och gå vidare.

Det Frostenson redan skildrat i de tidigare böckerna K, F och bitvis även i *A* ekar ännu genom texten i *Alma*. Men ett där och då har blivit ett här och nu. Paris har tvingats bli det nya hemmet. Viljan att fortsätta, och vägran att glömma är intakt. Katarina Frostenson minns allt men låter sig för den skull inte förintas eller gå under.

Sista avsnittet i boken, *Coda*, avslutningen, består av en

dialog mellan Frostenson och hennes make om vad de nu ska göra med återstoden av sina liv. De kommer gemensamt fram till svaret: *Vi fortsätter samtalet.*

Jag tänker under den njutbara läsningen att vi borde väl alla precis som Frostenson gör i boken, någon gång i livet stanna upp och reflektera över vår plats i världen och fråga oss: Vart är vi på väg nu? Inte minst i dessa tider.

Boken ger också upphov till många funderingar om minne. Att minnas det man varit med om är en viktig del av att vara människa. Minnet berättar vad det är som har gjort oss till dem vi är. På 1600-talet betraktades "nostalgia" som en sjukdom. Men nostalgi kan rätt använt ge kraft och trygghet så länge man inte fastnar och i stället börjar älta. Inom psykologin benämns det som KASAM, känslan av meningsfullhet, att ingå i ett sammanhang, vara en del av något större. Vi påminns om att vi är en länk i en kedja, i en historia, nu och imorgon. Man kan alltid välja nytt, varje dag, hela livet.

I Alma skapar Frostenson ett nytt tilltal, ett nytt sätt att skriva och att tänka. Hon vågar ta ytterligare ett nytt språng. Det är allmängiltigt och mäktigt men samtidigt både modigt, lekfullt och prövande och jag bär med mig många av hennes formuleringar som dyrgripar, små juveler. Som denna:

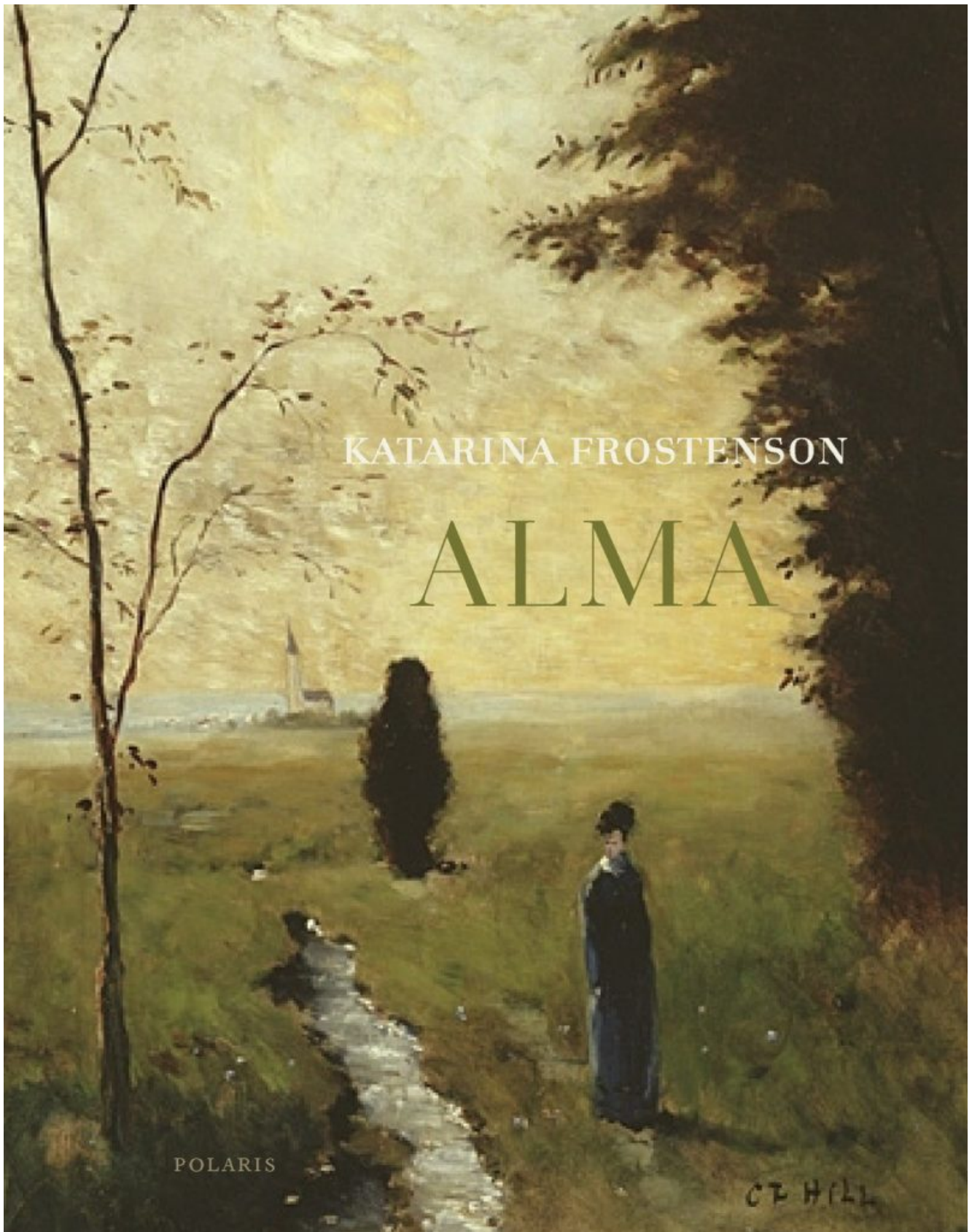
"Det är bara och enbart, minnen som är vårt hem i den här världen, det enda säkra och kända är att: detta har hänt. Var vi är, har vi svårt att säga och framtiden vet vi ingenting om."

Man må tycka vad man vill om Katarina Frostenson och det som förevarit runt hennes person, men hon är fortsatt en av vårt lands största nu levande poeter och det kan ingen ta ifrån henne!

Alma

Katarina Frostenson

Polaris 2023

Läs också Heléne Nellviks recensioner av

[K – svallar av känslor](#)

[F – en nedstämd Frostenson](#)

[A – Frostenson förlåter inte](#)